

VAD PÅVERKAR DET SVENSKA OPINIONSKLIMATET?

TERRORDÅDET I STOCKHOLM APRIL 2017

En forskningsinfrastruktur vid Göteborgs universitet

- Flera huvudprojekt: SOM-undersökningarna (1986-), Medborgarpanelen (2010-), Dagspresskollegiet
- Sedan 2016 är Opinionslaboratoriet (LORE) en avdelning
- Samverkar med forskargrupper och myndigheter
- Publicerar forskarantologier i en bokserie och flera rapportserier

Flera typer av datainsamlingar

- Årliga enkätundersökningar med stora befolkningstvårsnitt
– Nationella och regionala
- Paneldata som följer grupper över tid
- Experimentstudier tex för att studera effekter av information

Att studera kriser och plötsliga händelser

Metodologiskt och praktiskt utmanade

- Hastigheten
- Svårt belägga hur/om de påverkar med vanliga metoder
- Svårt att ha bra jämförelsepunkter innan händelsen
- Ofta för små urval
- LORE har under flera år försökt utveckla en praktiskt användbar modell för att studera kriser och plötsliga händelser
- Inkluderar omfattande förberedelser av: enkätmallar, ställer frågor i förväg till stora urval i en webbpanel mm.

Terrordådet i Stockholm april 2017

Hur påverkades opinionen?

- 7 april kostade ett terrorattentat i Stockholm 5 människor livet
- Hur påverkar denna typ av händelser den allmänna opinionen?
- Tidigare studier har visat bland annat:
 - Förtroendet för polisen ökade
 - Förtroendet för statsminister Stefan Löfven ökade
 - Socialdemokraterna fick tillfälligt ökat stöd

Terrordådet i Stockholm april 2017

Hur påverkades opinionen?

- Genom en unik storskalig studie med hjälp av Göteborgs universitets medborgarpanel kan vi få en bättre inblick i hur händelsen påverkade opinionen
- Vi kan använda paneldata där vi följer ett stort antal individers åsikter över tid
- Opinionsmätningar före, under och efter dådet
- Tillräckligt stort urval för att analysera effekter i olika grupper

Undersökningens upplägg

- En webbenkät till ett urval från Medborgarpanelen vid Göteborgs universitet
- Inte ett representativt urval, kan inte med säkerhet generaliseras till hela allmänheten
- Över 17 000 personer har svarat på enkäterna
- En mätning i december 2016
- Tre mättillfällen i samband med dådet: 7-8 april, 10-11 april och 13-14 april
- En mätning två veckor efter dådet 21-27 april

Undersökningens upplägg

- Ett urval från Medborgarpanelen i åldern 16-74 år användes
- Resultaten är viktade på kön, ålder och utbildning efter befolkningsdata

Resultat

- Använder undersökningen under fredagen som en basmätning
- Undersöker förändring mellan fredagen till måndag respektive torsdagen och två veckor senare
- En mer omfattande rapport kommer tas fram under hösten 2017

Resultat

- I stort ser vi mycket stabilitet, händelsen hade liten påverkan på opinionen
- Med några undantag: förtroende för polisen och inställningen till flyktingmottagande

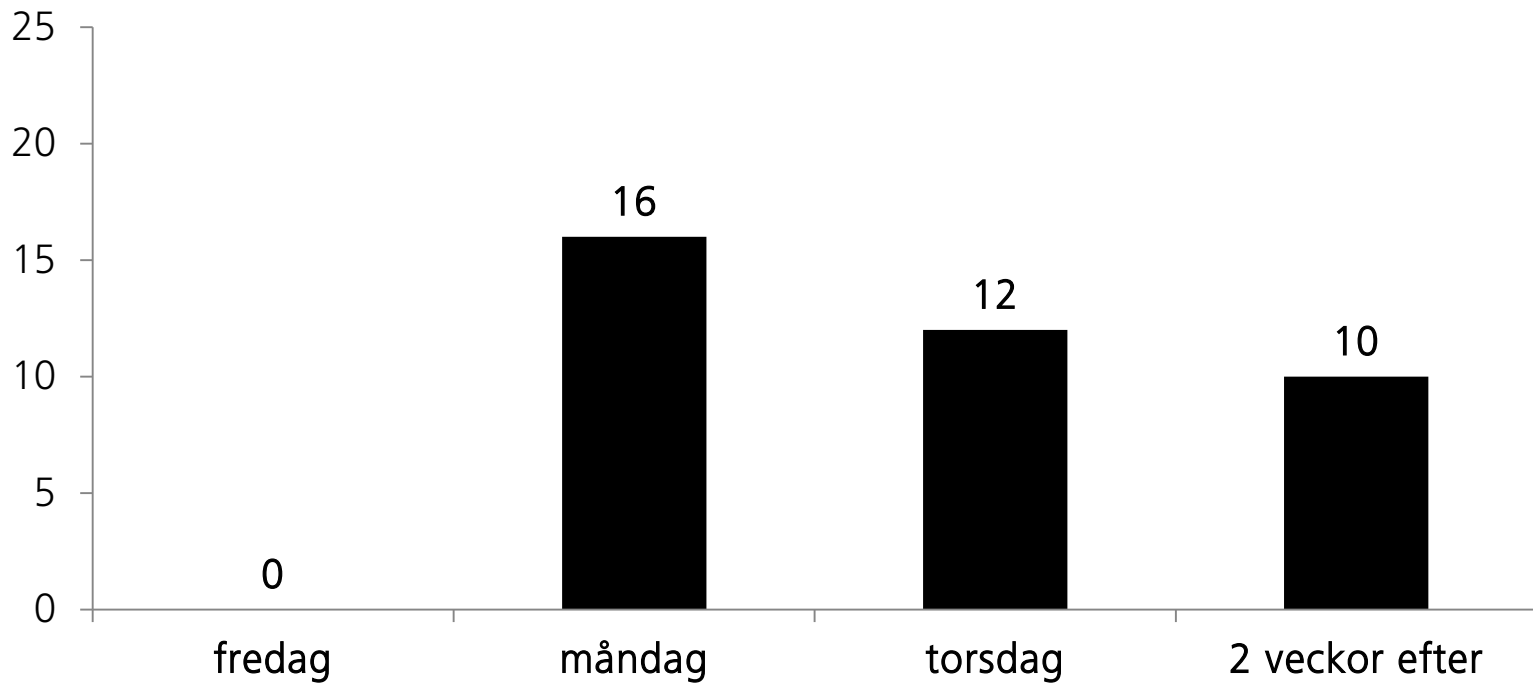

Resultat - Stabil opinion (≤ 2 pr)

- Förtroende för regeringen
- Förtroende för svenska myndigheter
- Förtroende för sjukvården
- Förtroende för SÄPO
- Förtroende för Migrationsverket
- Hot mot samhället: islamistiska fundamentalister

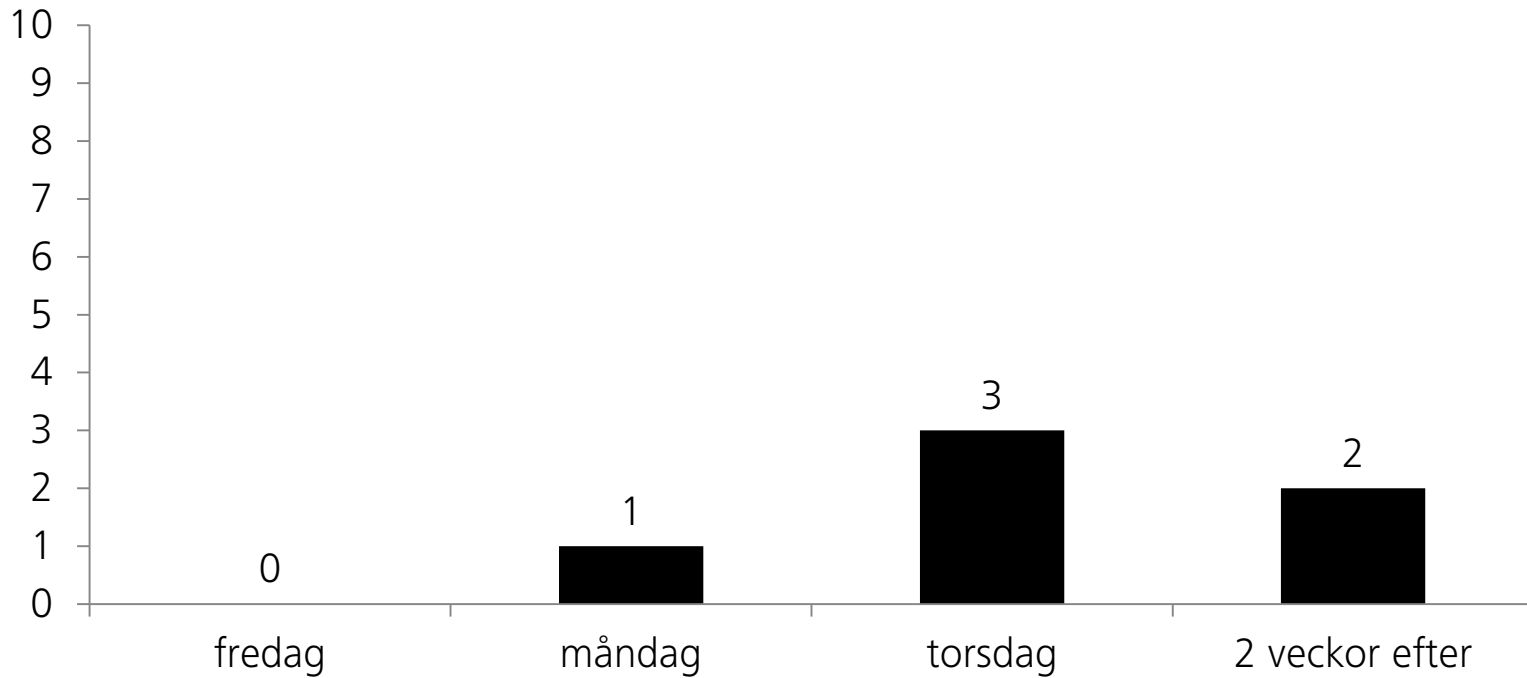

Förtroende för polisen

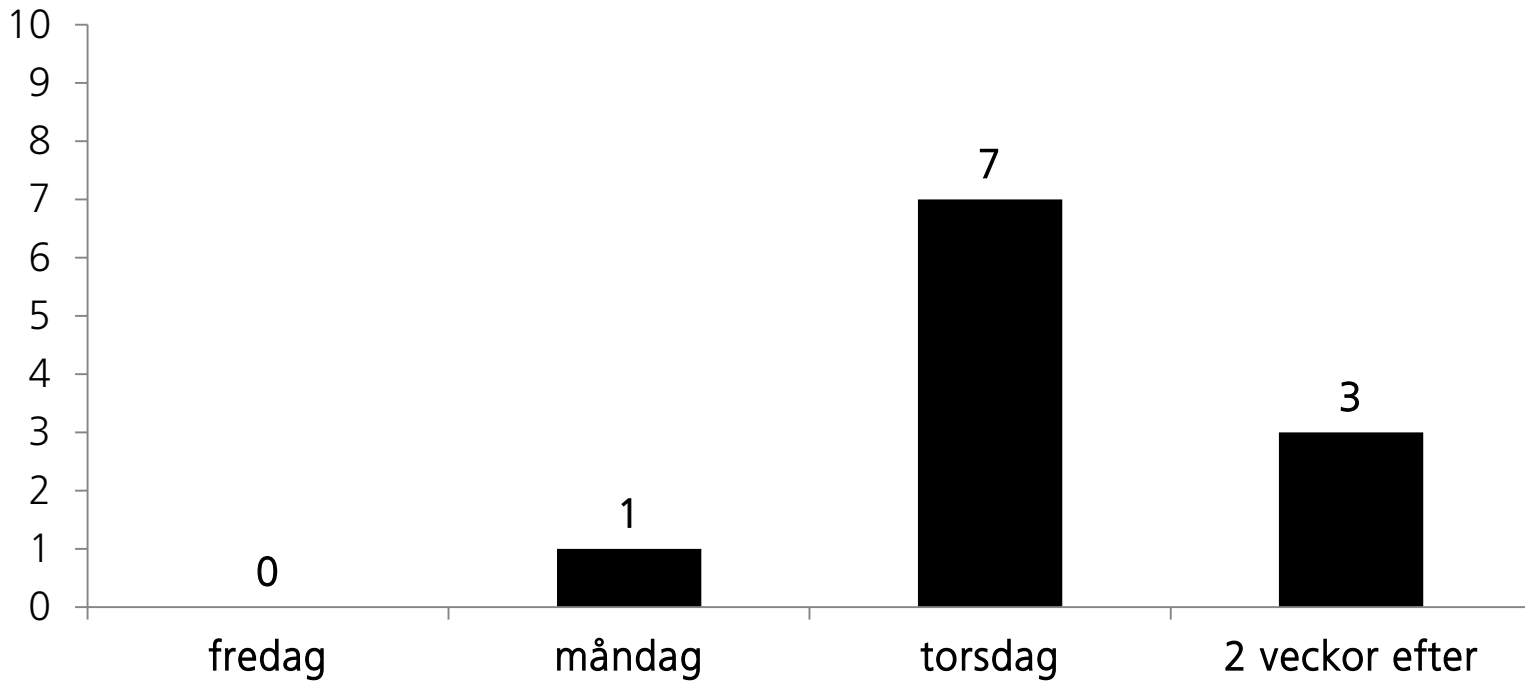

Bra ta emot färre flyktingar

Bra ta emot färre flyktingar bland alliansväljare

SAMHÄLLSORONS POLITISKA KONSEKVENSER

Oro som känsla

- Enligt teorin om affektiv intelligens bevakar hjärnas neurologiska övervakningssystem vår omgivning för att upptäcka avvikelser.
- Ökad oro → förlitar oss mindre på invanda rutiner → hjärnan blir mer informationssökande och vi blir mer uppmärksamma.
- Oro är ett deliberativt känslotillstånd där ny information bearbetas. Känslor och förstånd arbetar tillsammans.
- Om hotet är starkt fysiskt blir den instinktiva reaktionen snarare rädsla, flykt/försvar.

Samhällsoro som känsla

- Oro som personlig egenskap vs oro som ett mer tillfälligt tillstånd.
- Samhällsoro handlar om uppfattningar om risk och hot på den samhälleliga nivån vilket är skilt ifrån oro som rör en själv.
- Samhällsoro är en respons på ett externt hot över vilket man som person har liten kontroll över. Responsen är ökad vaksamhet och lyhördhet.
- Vad vi oroar oss för varierar därför över tid beroende på vad som händer i vår omvärld och vår uppfattning av de externa hoten
- Två huvudfrågor:
 1. Vilka är förklaringarna till samhällsoro (vem oroar sig för vad och varför)?
 2. Vilka är de politiska konsekvenserna av samhällsoro (hur påverkar det individers politiska beteende?)

Samhällsoro har också negativa politiska konsekvenser

- Oro kan direkt påverka politiskt förtroende: om man inte tror att de som sitter vid makten kan hantera hotet minskar förtroendet.
- Reaktionen på hotande politiska händelser (ex krig/konflikter) har visat sig påverka politiskt förtroende negativt.
- Ytterligare forskning visar att i krissituationer brukar medborgare ofta skylla på makthavarna.
- I Sverige har vi höga förväntningar på att de styrande politikerna ska lösa kris-situationer och när det inte sker blir resultatet istället lägre förtroende.

Samhällsoro är en politiskt relevant känsla

- Bedömningar eller erfarenheter av den samhälleliga nivån (sociotropiska erfarenheter) påverkar mycket lättare politiskt beteende än personliga erfarenheter
- Omtvistade frågor i forskningen: Hur omedelbar behöver en förändring eller ett hot vara för att orsaka oro? Hur länge måste känslan sitta i? Hur extern eller "objektiv" måste oron vara för att vara politiskt relevant?
- Hur handskas människor med risker, hot och osäkerhet som har med politik att göra?
 1. Ökad vaksamhet och lyhördhet Människor sporras till olika handlingar för att få utlopp för oron (oro som mobiliserande känsla – högre politiskt intresse)
 2. Människor reagerar på risk och osäkerhet med mer oro vilket leder till undvikande/tillbakadragande (oro som förlamande känsla – lägre politiskt förtroende)

Med SOM-undersökningarna kan vi analysera samhällsoro ur flera olika perspektiv

- De nationella SOM-undersökningarna innehåller frågor om samhällsoro, politiskt intresse, politiskt förtroende, politiskt deltagande, nyhetskonsumtion och en mängd bakgrundsvariabler.
- Vi kan göra nedslag på enstaka undersökningsår och vi kan analysera över tid.
- Vi kan konstruera övergripande mått på samhällsoro och fokusera på skillnader i "total" samhällsoro, snarare än skillnader mellan oro för miljö eller oro för terrorism
- Den som oroar sig för en samhällsaspekt oroar sig ofta för andra aspekter.

SOM-institutets fråga om samhällsoro

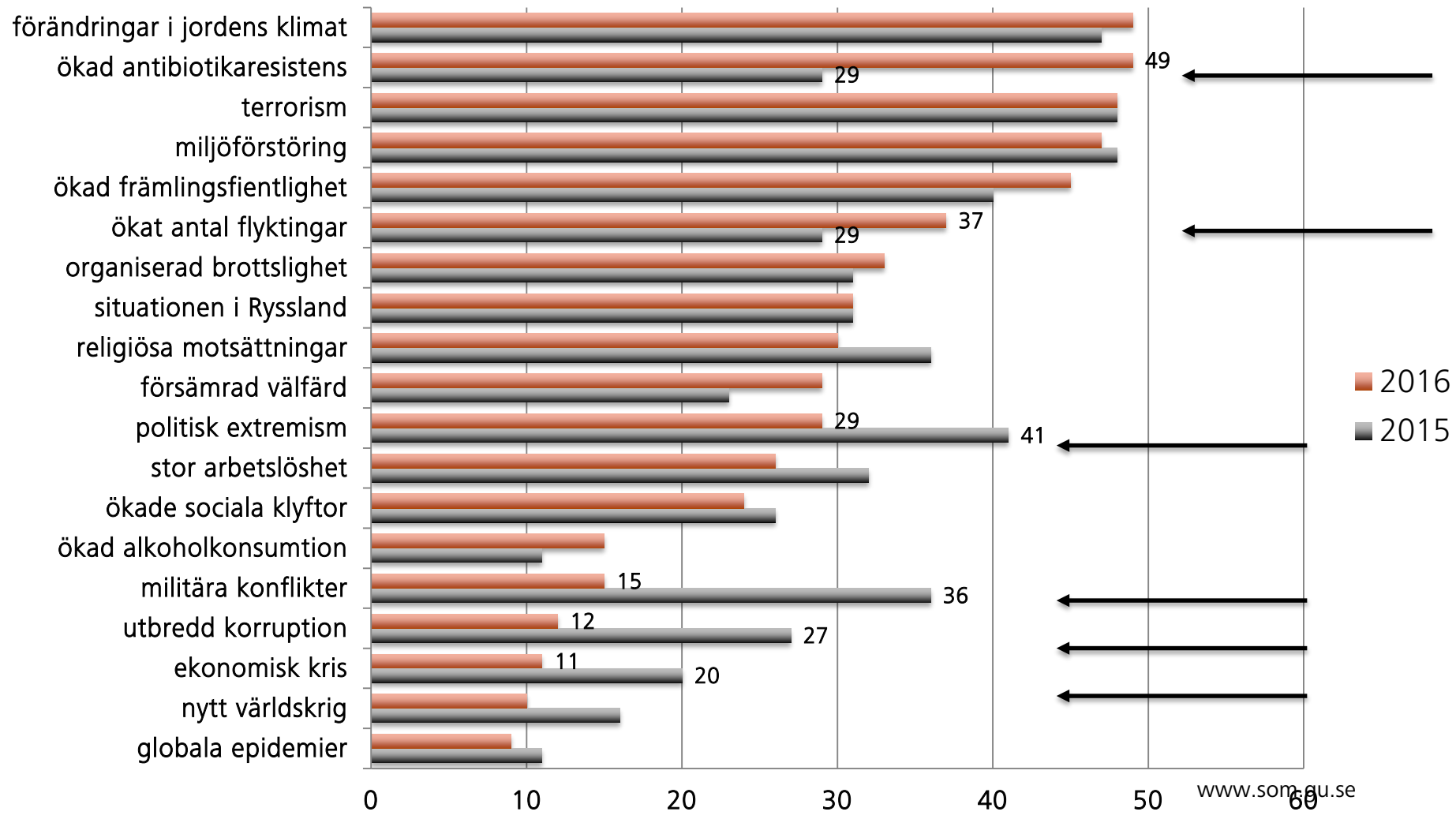
Fråga 19 Om du ser till läget i dag, hur oroande upplever du själv följande inför framtiden?

	Mycket oroande	Ganska oroande	Inte särskilt oroande	Inte alls oroande
Ekonomisk kris	☐	☐	☐	☐
Militära konflikter	☐	☐	☐	☐
Politisk extremism	☐	☐	☐	☐
Globala epidemier	☐	☐	☐	☐
Organiserad brottslighet	☐	☐	☐	☐
Ökade sociala klyftor	☐	☐	☐	☐
Utbredd korruption	☐	☐	☐	☐
Ett nytt världskrig	☐	☐	☐	☐
Religiösa motsättningar	☐	☐	☐	☐
Ökad stress i arbetslivet	☐	☐	☐	☐
Osäkra anställningsvillkor	☐	☐	☐	☐

Svensk samhällsoro: 2016 jämfört med 2015

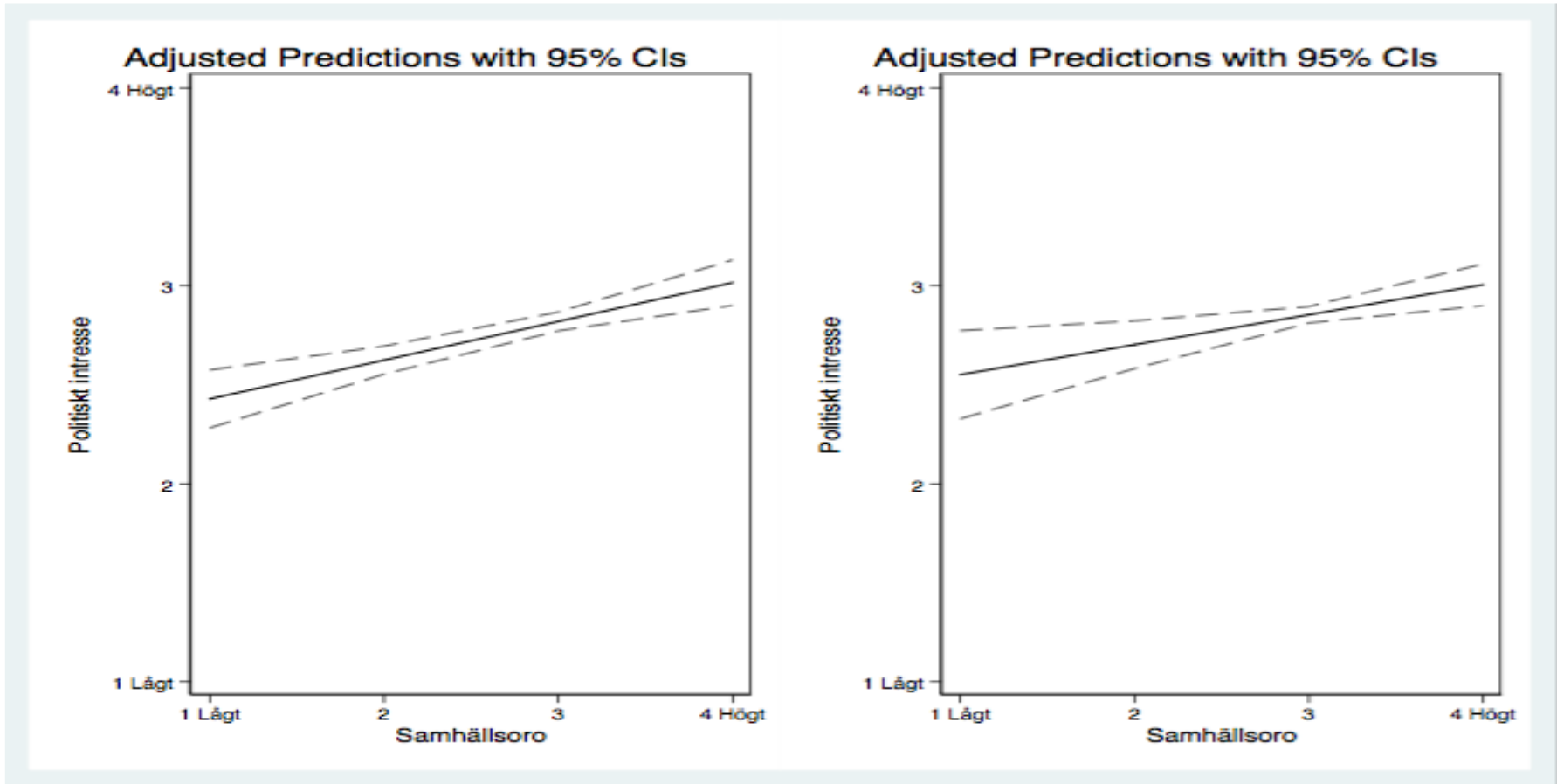
Andel som upplever läget idag som "mycket oroande" inför framtiden (procent)

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2015 & 2016

Samhällsoro och politiskt intresse

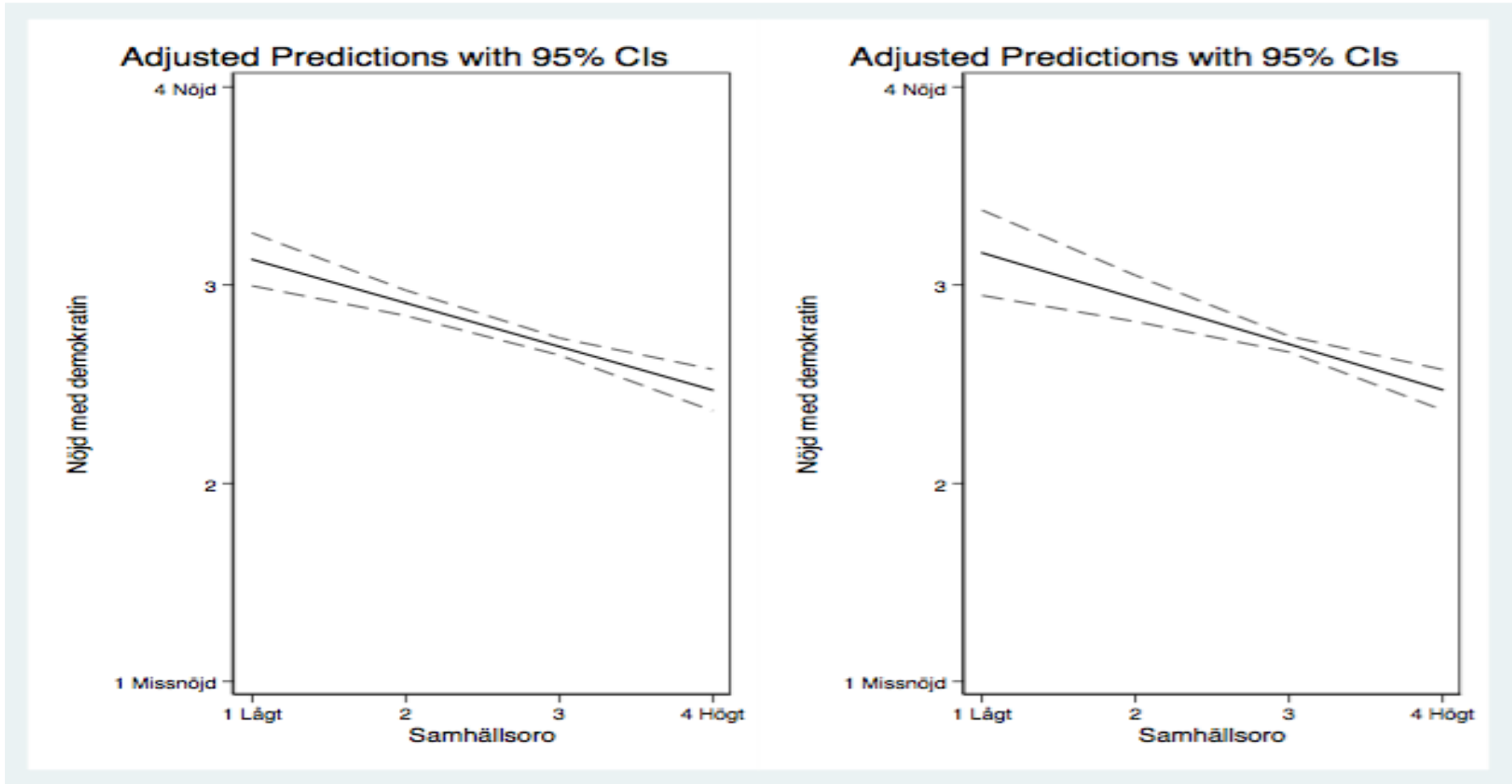

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2016.

Kommentar: Bilden illustrerar resultat från en regressionsanalys och visar hur olika grad av samhällsoro ger upphov till olika högt politiskt intresse under kontroll för kön, ålder, utbildning, inkomst och partisynpaty.

Samhällsoro och nöjd med demokratin

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2016.

Kommentar: Bilden illustrerar resultat från en regressionsanalys och visar hur olika grad av samhällsoro ger upphov till olika högt politiskt intresse under kontroll för kön, ålder, utbildning, inkomst och partisynpaty.

Vad säger resultaten om svenskt opinionsklimat?

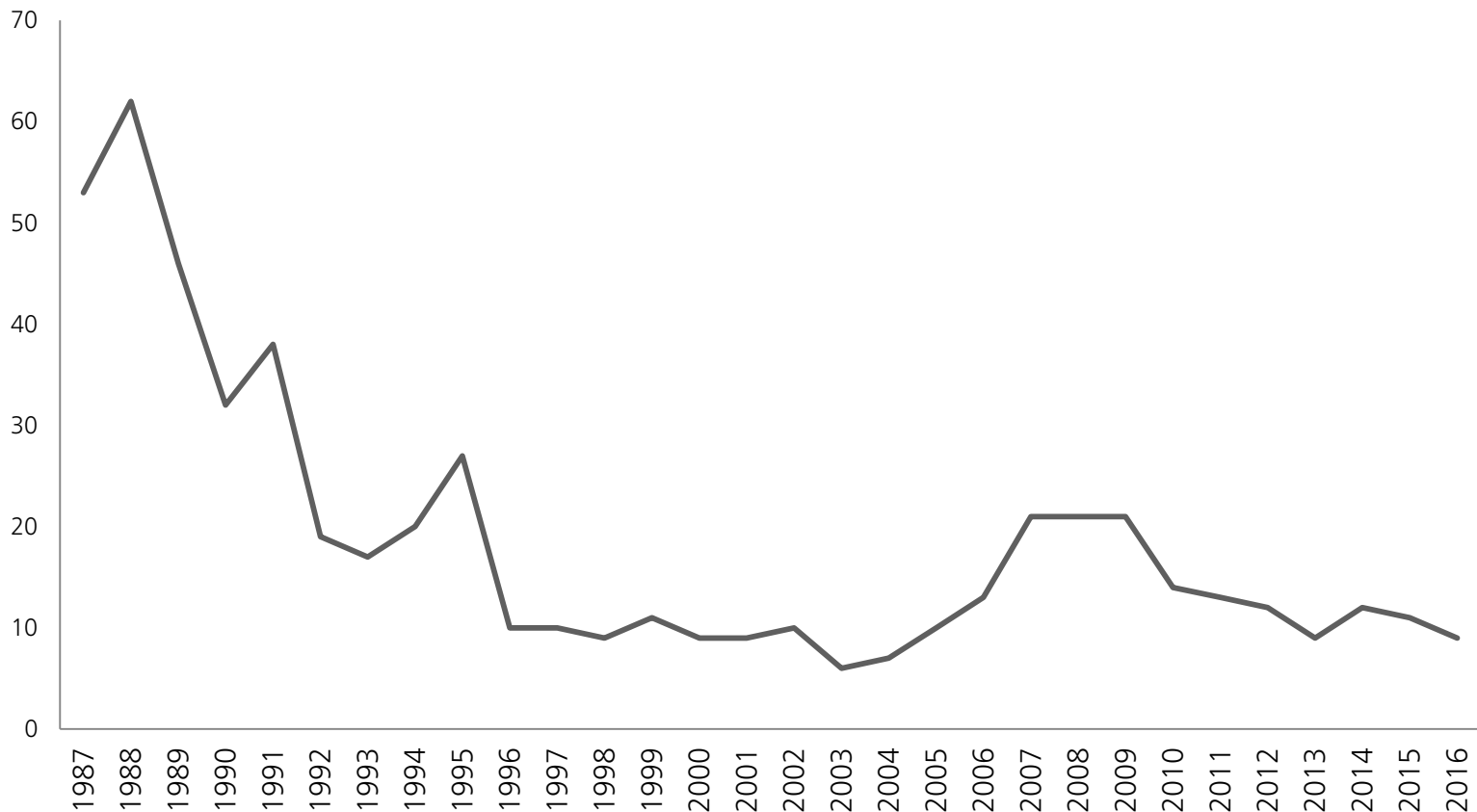
- Att samhällsoro är en politiskt relevant känsla
- Att resultat från internationell forskning, ofta experimentbaserad också är giltiga i Sverige.
- Oro kan både ha "mobiliserande" och "förlamande" politiska effekter, i form av svagt ökat politiskt intresse respektive minskat politiskt förtroende.
- Att resultaten jag visat också är giltiga andra år och i poolade analyser över tid (ex 2010-2014).
- Att vi inte kan säga något om hur samhällsoron ökar eller minskar, däremot vet vi att den kan skifta karaktär över tid (se Svenska Trender på www.som.gu.se/publicerat)

MILJÖOPINION OCH EKONOMI

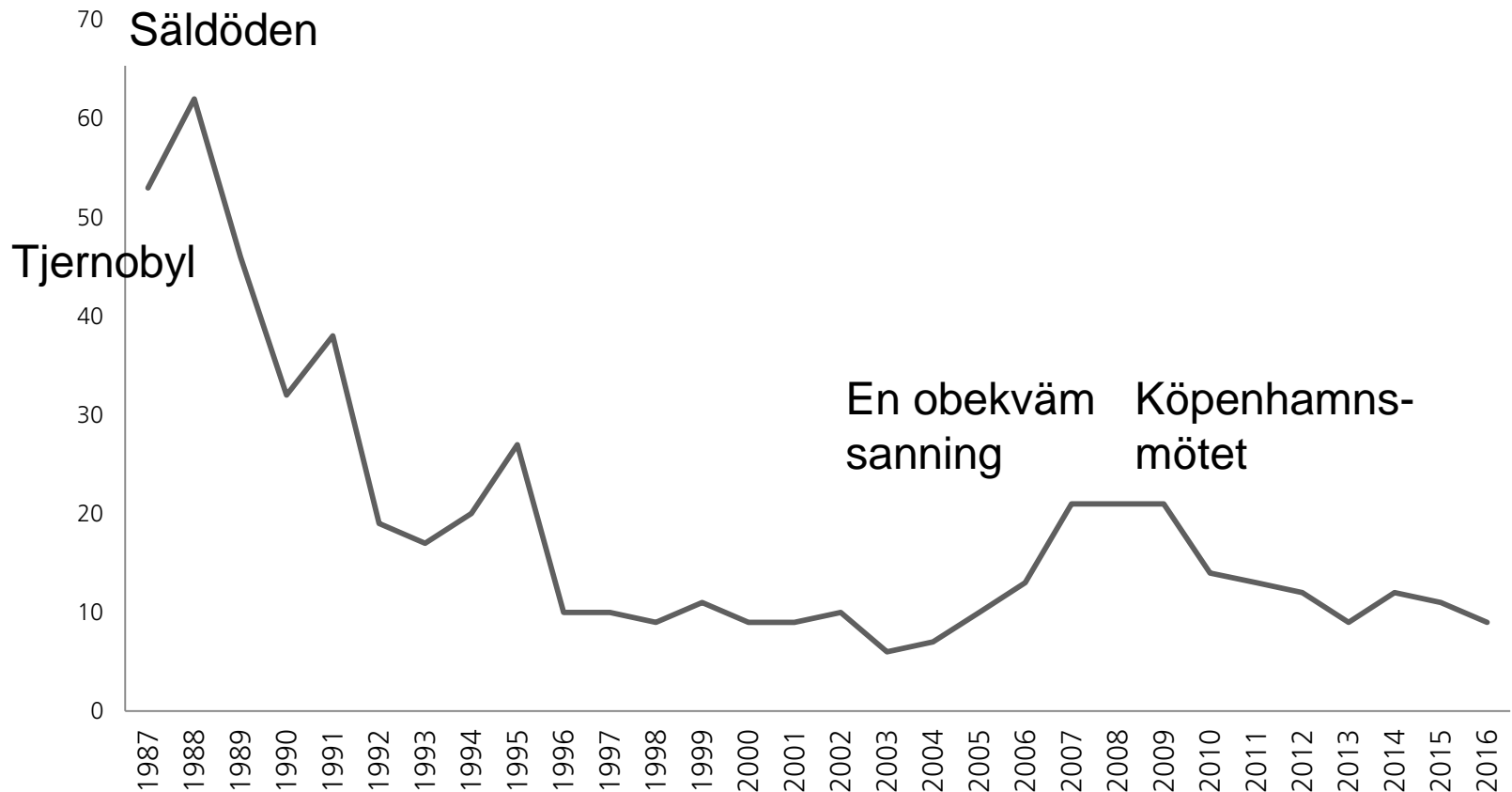

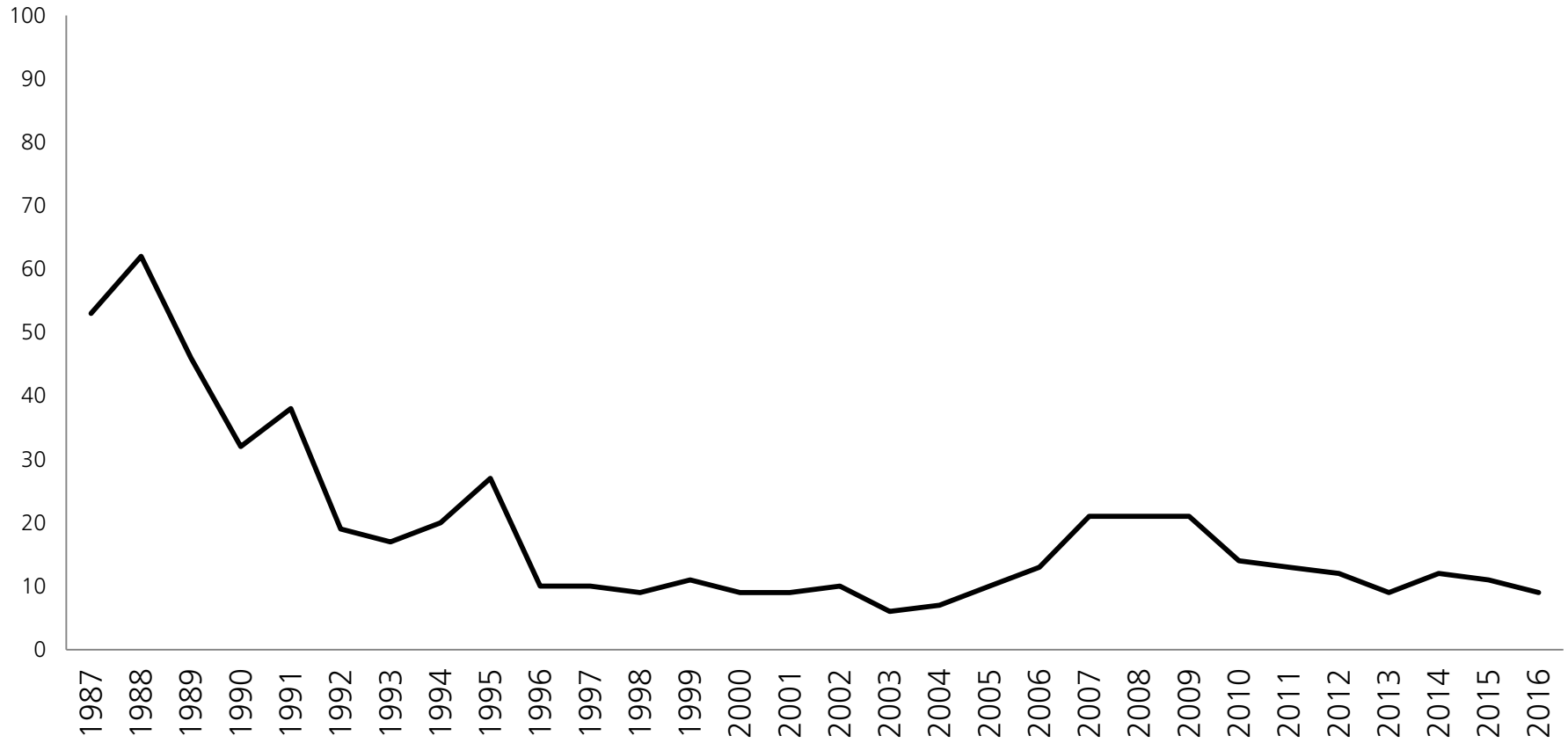
Miljö- och klimatfrågans prioritering i den svenska opinionen (procent)

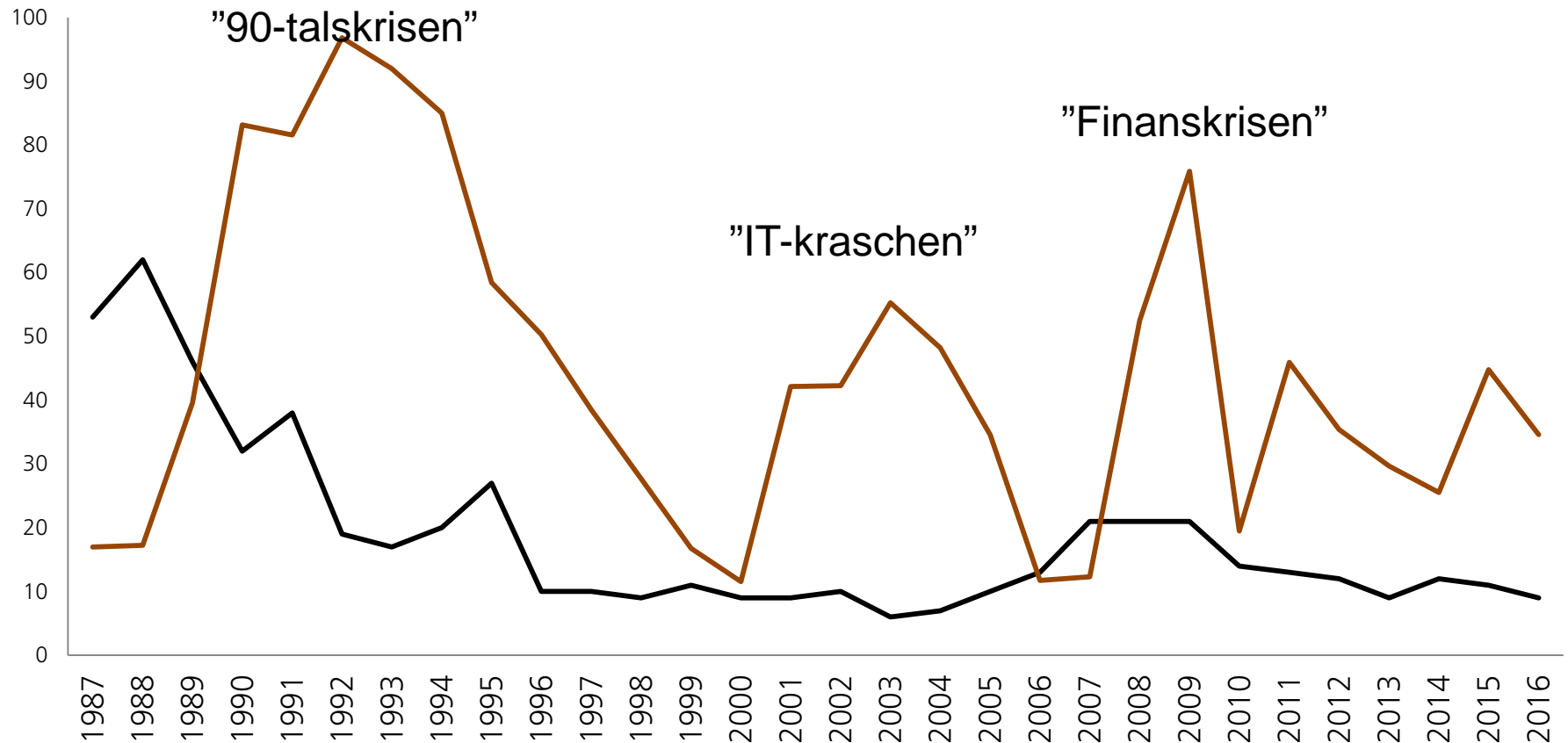
Miljö- och klimatfrågans prioritering i den svenska opinionen (procent)

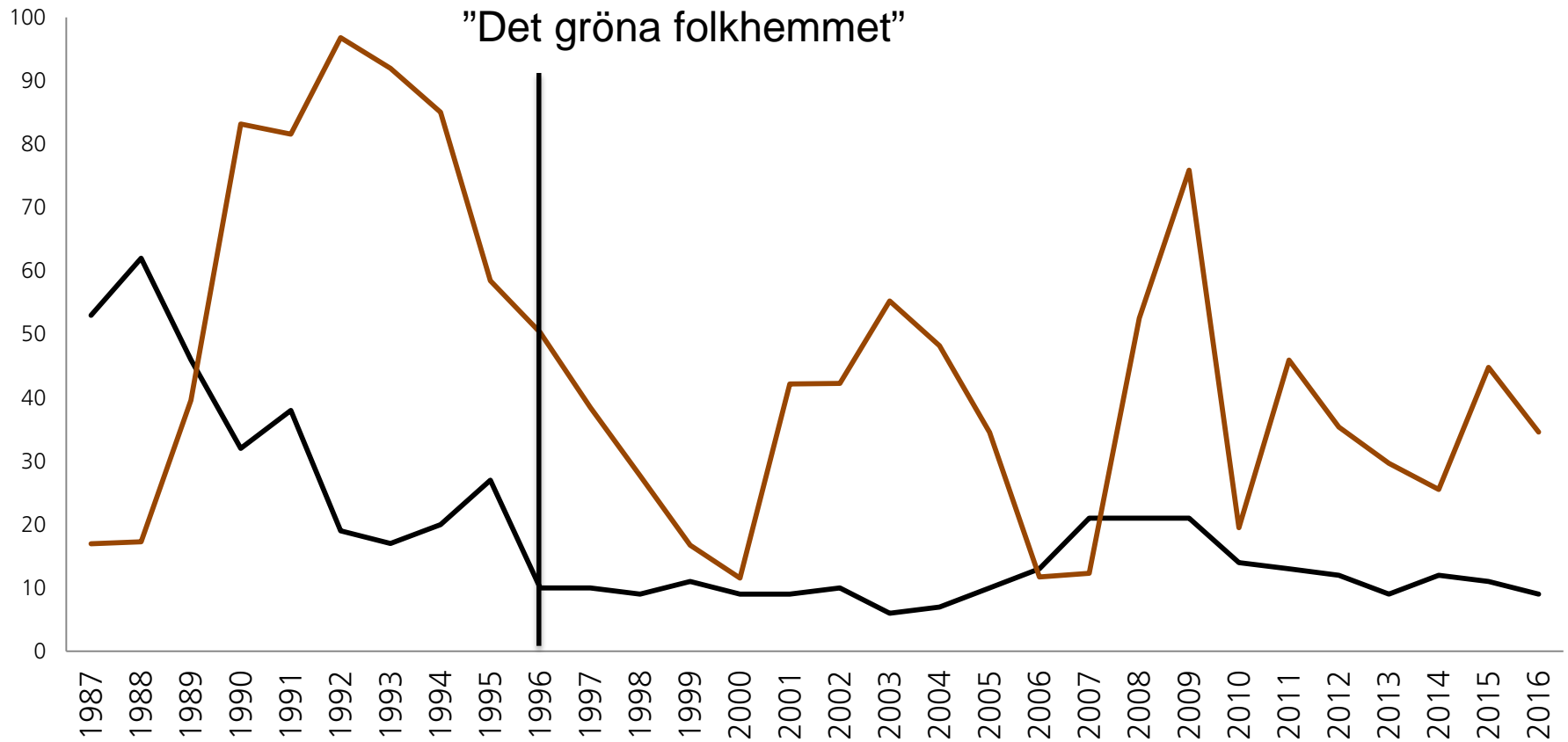

Miljö- och klimatfrågans prioritering, samt negativ bedömning av den svenska ekonomin (procent)

Ekologisk modernisering?

Ekologisk modernisering

- "Investeringar i förnybar energi, klimatsmarta stadsdelar och snabbare tåg är exempel på satsningar som ger nya arbetstillfällen."
- "Att utveckla morgondagens klimatsmarta lösningar kan bli en av konkurrensfördelarna för Sveriges näringsliv."
- "Sverige ska vara ett föregångsland där bättre miljö och minskade utsläpp går hand i hand med ekonomisk tillväxt."

Ekologisk modernisering

- "Investeringar i förnybar energi, klimatsmarta stadsdelar och snabbare tåg är exempel på satsningar som ger nya arbetstillfällen." **Miljöpartiets valmanifest 2014**
- "Att utveckla morgondagens klimatsmarta lösningar kan bli en av konkurrensfördelarna för Sveriges näringsliv." **Socialdemokraternas valmanifest 2014**
- "Sverige ska vara ett föregångsland där bättre miljö och minskade utsläpp går hand i hand med ekonomisk tillväxt." **Alliansens valmanifest 2014**

Ekologisk modernisering

- "Den som förstör miljön ska också stå för kostnaderna. Det ska löna sig att vara miljösmart i såväl snabbköpskassan som styrelserummet."
- "Den som förorenar klimatet ska betala för sig. Grunden i vår klimatpolitik är principen om ett pris på koldioxid."

Ekologisk modernisering

- "Den som förstör miljön ska också stå för kostnaderna. Det ska löna sig att vara miljösmart i såväl snabbköpskassan som styrelserummet."

Miljöpartiets valmanifest 2014

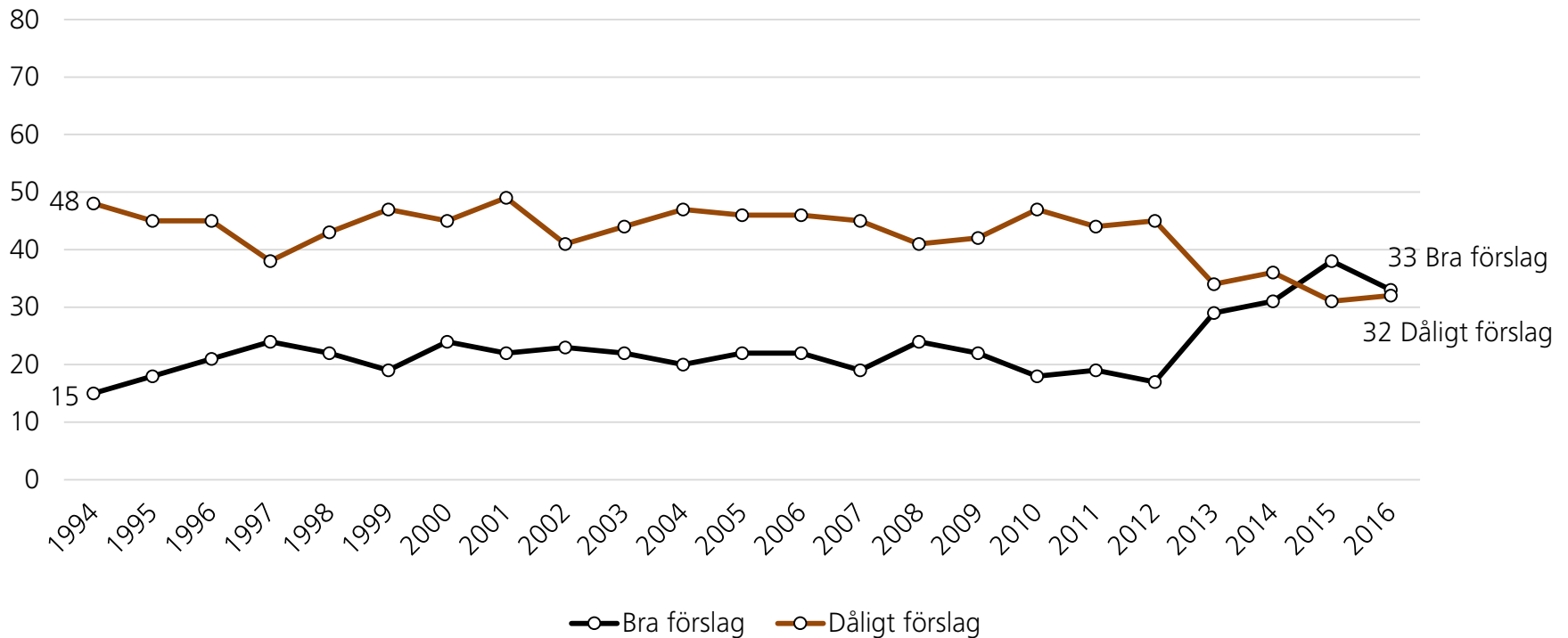
- "Den som förorenar klimatet ska betala för sig. Grunden i vår klimatpolitik är principen om ett pris på koldioxid." **Alliansens valmanifest 2014**

VAD PÅVERKAR NATO-OPINIONEN?

Svenska folkets inställning till Nato-medlemskap 1994-2016 (procent)

Svenska folkets inställning till Nato-medlemskap 2005–2016, efter partisympati.

Andel som anser att förslaget är mycket bra eller ganska bra

Parti sympati	2011	2012	2013	2014	2015	2016
V	11	1	6	12	8	9
S	11	12	20	22	22	20
C	16	21	28	34	52	35
L	30	25	41	50	57	51
M	31	29	43	47	60	49
KD	13	22	42	46	54	49
MP	11	4	16	13	16	13
SD	13	19	42	38	49	45

Inställning till svenskt medlemskap i Nato och svensk militär alliansfrihet 2015 (procent)

	Ja till Nato- medlemskap	Varken eller	Nej till Nato- medlemskap
Ja till militär alliansfrihet	12	15	10
Varken eller	15	15	2
Nej till militär alliansfrihet	23	7	1

Avslutning/frågor

Data från SOM-institutet tillgängliga
från www.snd.gu.se

*Polarisering och politisering i ett
yrvaket informationssamhälle*
13:30 på Västsvenska Arenan

Följ SOM-institutet

www.som.gu.se

www.facebook.com/SOMinstitutet

@SOMinstitutet

